

Ministerul Educației și Cercetării

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

**Manual pentru
clasa a VIII-a**

Amalia Stoenescu, Luminița Preda
Andreea Nistor, Anca Șerban
Ciprian Nistor, Lucia Minchevici

CORINT
LOGISTIC

CUPRINS

<i>Deșteaptă-te, române!</i> , de Andrei Mureșanu	3
Recapitulare inițială	9
Test predictiv	14
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1 – CĂLĂTORII ȘI AVENTURI	
Textul epic – caracteristici (actualizare) • <i>Toate pânzele sus!</i> , de Radu Tudoran	16
Textul epic: personajul • mijloace de caracterizare (actualizare) (1)	22
Textul epic: personajul • mijloace de caracterizare (actualizare) (2) •	
<i>Cei trei muschetari</i> , de Alexandre Dumas	24
Jurnalul • <i>Jurnal (1935–1944)</i> , de Mihail Sebastian	27
Strategii de ascultare activă: înțelegerea în context a punctului de vedere exprimat de interlocutor și evaluarea celor spuse de interlocutor prin raportare la ceea ce știe elevul sau în relație cu propriile opinii	29
Etapele scrierii cu accent pe prezentarea textului în fața unui public și evaluarea feedbackului primit •	
Alte aspecte: redactare de mână – redactare computerizată	31
Noțiuni de fonetică (actualizare)	34
Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină, conținând foneme nespecifice limbii române	35
Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea • familia lexicală (actualizare) ..	36
Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: conversiunea	37
Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului: împrumuturi lexicale	38
Variații de registru • Jargonul, argoul	39
Relații culturale constructive • Noi și ceilalți (1)	41
Evaluare continuă	42
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2 – CUNOAȘTERE ȘI MISTER	
Monitorizarea și evaluarea propriei lecturi • <i>Două loturi</i> , de Ion Luca Caragiale • <i>ELT, un ochi gigantic îndreptat către univers</i> , de Cristian Român	44
Texte în proză care combină diverse structuri textuale (explicativă, narativă, descriptivă, dialogată, argumentativă)	53
Texte în proză care combină diverse structuri textuale (explicativă, narativă, descriptivă, dialogată, argumentativă) – aplicații • <i>Cărăbușul de aur</i> , de Edgar Allan Poe	55
Comportamente nonverbale și paraverbale cu efect persuasiv	60
Etapele scrierii cu accent pe integrarea sugestiilor într-o nouă formă a textului sau în textele viitoare ...	62
Verbul (actualizare)	64
Construcții active/construcții pasive cu verbul <i>a fi</i>	66
Construcții cu pronume reflexive	68
Construcții impersonale	70
Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor	72
Relații culturale constructive • Noi și ceilalți (2)	74
Evaluare continuă	76
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3 – ORIZONTURI LIRICE	
Textul liric (actualizare) • <i>Pleiadă</i> , de Lucian Blaga	78
Versificația (rima, strofa, măsura versurilor, ritmul) (actualizare)	80

Strategii de interpretare a limbajului figurat: comparația și metafora (actualizare).....	81
Strategii de interpretare: interpretări multiple • <i>Evocare</i> , de Nichita Stănescu	83
Strategii de interpretare: argumentarea punctelor de vedere pe marginea textelor citite	84
Strategii de interpretare a limbajului figurat: personificarea, epitetul, repetiția (actualizare) •	
<i>A asfințit lumina</i> , de Aleksandr Sergheevici Pușkin, traducere de Lucian Blaga	86
Literatura de frontieră. Memoriile • <i>Memorii</i> , de Mircea Eliade	89
Atitudini comunicative: flexibilitate, asertivitate, disponibilitate la negociere •	
Inteligența emoțională: folosirea inteligenței emoționale în negocierea unor puncte de vedere	92
Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor • <i>Cronica de film</i>	94
Etica redactării: originalitatea.....	96
Enunțuri eliptice. Norme de punctuație	97
Fraza: coordonarea prin juxtapunere și prin joncțiune • <i>Conjuncții coordonatoare</i> •	
Norme de punctuație (virgula, punctul și virgula) (actualizare)	99
Fraza. Subordonarea prin conjuncții subordonatoare, prin pronume, adjective pronominale	
și adverbe relative. Norme de punctuație	101
Construcția frazei în limba vorbită și în limba scrisă	103
Limba colocvial, limbaj cultivat (familiarizare).....	105
Construcții incidente	106
Valori culturale românești în lume.....	108
Evaluare continuă	110

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 4 – CHIPURI DE EROI

Texte în versuri care combină diverse structuri textuale	
(narativă, descriptivă, dialogată) • <i>Scrisoarea III</i> , de Mihai Eminescu	112
Strategii de interpretare a limbajului figurat: aliterația.....	117
Strategii de interpretare a limbajului figurat: hiperbola	118
Strategii de interpretare a limbajului figurat: antiteza • <i>Cerbul cu stea în frunte</i> , de Vasile Militaru.....	120
Strategii de interpretare: dezbateri pe marginea textelor citite • <i>Cântecul lui Roland</i> ,	
repostit în proză de Alexandru Mitru.....	124
Elemente specifice argumentării (teză, ipoteză, justificare, probă/exemplu) •	
Structura textului argumentativ	127
Tipare textuale de structurare a ideilor: ordinea argumentelor în textul argumentativ	128
Atributul (actualizare).....	130
Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: atributiva	133
Apoziția. Norme de punctuație.....	136
Complementul direct (actualizare).....	138
Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: completiva directă.....	139
Complementul indirect (actualizare).....	141
Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: completiva indirectă.....	142
Complementul prepozițional (actualizare).....	143
Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: completiva prepozițională.....	144
Modele comportamentale în textele literaturii universale. Eroi de ieri și de azi.....	146
Evaluare continuă	148

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 5 – LUMEA CA SPECTACOL

Textul dramatic – caracteristici (actualizare) • <i>Steaua fără nume</i> , de Mihail Sebastian.....	150
De la lectura textului la lectura imaginii – textul multimodal: reclama	156
Strategii de comprehensiune: compararea a două texte sub aspectul conținutului și al structurii • <i>Viața lui Galilei</i> , de Bertolt Brecht	157
Articolul de opinie • <i>Fotoliul din cărți – Steaua fără nume</i> , de Mihai Brezeanu.....	161
Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: compararea ideilor, a punctelor de vedere, a intențiilor de comunicare, a emoțiilor, a atitudinilor și a scopurilor comunicative.....	163
Prezentarea textului: grafica textului ca modalitate de a capta atenția publicului • Cronica de spectacol.....	165
Circumstanțialul de loc (actualizare).....	168
Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: circumstanțiala de loc	169
Circumstanțialul de timp (actualizare)	172
Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: circumstanțiala de timp	173
Circumstanțialul de mod (actualizare)	176
Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: circumstanțiala de mod	177
Modele comportamentale în textele literaturii universale • <i>Prietenia</i>	180
Evaluare continuă	182

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 6 – VALORI ȘI ATITUDINI

Strategii de concepere și de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textului de tip epic (actualizare) • <i>Monastirea Argeșului</i>	184
Strategii de concepere și de comprehensiune: compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii • <i>Meșterul</i> , de Nicolae Labiș • <i>Moartea unui artist</i> , de Horia Lovinescu	189
Structuri textuale argumentative: eseul • <i>Despre modestie</i> , de Alexandru Paleologu	195
Text discontinuu: catalogul	197
Argumentare și persuasiune. Apelul la argumente raționale (fapte, exemple, dovezi), apelul la patos (emoția), apelul la etos (valori morale) • <i>Forța enunțurilor în argumentare (fapte, opinii, mărturii, concepții personale, idei preconceptuate)</i>	199
Tipare textuale de structurare a ideilor: comparație, analogie, pro-contra	201
Circumstanțialul de cauză (actualizare)	203
Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: circumstanțiala de cauză	205
Circumstanțialul de scop (actualizare)	207
Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: circumstanțiala de scop (finala)	209
Construcții concesive	211
Construcții condiționale.....	214
Valori culturale românești • <i>Creații arhitectonice de patrimoniu</i>	218
Evaluare continuă	220
Recapitulare finală	221
Pagina mea de autoevaluare	224

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1

CĂLĂTORII ȘI AVENTURI

LECTURĂ

- Textul epic – caracteristici (actualizare)
- Textul epic: personajul • mijloace de caracterizare (actualizare) (1)
- Textul epic: personajul • mijloace de caracterizare (actualizare) (2)
- Jurnalul

COMUNICARE ORALĂ

- Strategii de ascultare activă: înțelegerea în context a punctului de vedere exprimat de interlocutor și evaluarea celor spuse de interlocutor, prin raportare la ceea ce știe elevul sau în relație cu propriile opinii

REDACTARE

- Etapele scrierii cu accent pe prezentarea textului în fața unui public și evaluarea feedbackului primit
- Alte aspecte: redactare de mână – redactare computerizată

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

- Noțiuni de fonetică (actualizare)
- Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină, conținând foneme nespecifice limbii române
- Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea • familia lexicală (actualizare)
- Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: conversiunea
- Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului: împrumuturile lexicale
- Variații de registru • Jargonul, argoul

ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE

- Relații culturale constructive • Noi și ceilalți (1)

EVALUARE CONTINUĂ

Lectură
2.1.; 2.2., 2.3.

Comunicare orală
1.3.; 1.4.; 1.5.

Redactare
3.1.; 3.2.; 3.3.

Elemente de construcție a comunicării
4.1.; 4.3.; 4.4.;

Elemente de interculturalitate
5.1.; 5.2.

Textul epic – caracteristici (actualizare)

Radu Tudoran (1910–1992) este un scriitor care a devenit faimos după publicarea romanelor de aventuri *Un port la răsărit* și *Toate pânzele sus!* și a ciclului *Sfârșit de mileniu*. A scris numeroase cărți cu impresii de călătorie, dintre care amintim: *Al optzeci și doilea* și *La nord de noi înșine*.

ÎNAINTE DE LECTURĂ

1. Numește patru stări, emoții, sentimente, inspirate de cuvântul *călătorie*.
2. Menționează trei locuri unde ți-ar plăcea să călătorești, justificându-ți oral răspunsul.
3. Exprimă-ți opinia despre o posibilă legătură între titlul romanului *Toate pânzele sus!* și tema acestei unități de învățare, *Călătorii și aventuri*.

Toate pânzele sus!

(fragment)

de Radu Tudoran

Ajungând în marginea maidanului, unde mulțimea se rărea, Anton Lupan întoarse capul spre însoțitorul său și-l întrebă:

— Cum te cheamă, flăcăule?

Acesta vru să mârâie, arțagos: „Da' ce treabă ai dumneata?”, însă, ridicând ochii, întâlni un zâmbet atât de deschis și de frățesc, încât se simți câștigat pe loc.

— Ieremia mă cheamă! răspunse, încrezător.

— Ai fi cel care a intrat cu oiștea în gard?

Omul răsă cu gura până la urechi, din ce în ce mai voios:

— Nu. Țăla e frate-miu, că ne-am nemerit doi frați să ne cheme la fel.

Acum fu rândul lui Anton Lupan să izbucnească în râs. Așa, orice urmă de gheață dispăru dintre ei.

— Prin urmare, am să-ți zic Ieremia. Om vedea ce-om face dacă ne-om întâlni și cu fratele tău. Pe mine mă cheamă Anton Lupan.

— Anton?... Era pe la noi, în sat, un dascăl la biserică, de-l chema la fel. O fi nume popesc?

— N-aș putea să-ți spun, dar, după câte știu, n-am avut niciun popă în neam.

— Zău?!... făcu Ieremia, mirat. Vezi că la noi în sat pe oameni îi cheamă Ion, ori Vasile, ori Ieremia, ca pe mine, ori Haralambie, ca pe vără-miu. Mai e și unul Marin, da' ăla a venit tocmai de peste Olt. Anton l-a chemat numai pe dascăl... Și dacă te cheamă Anton, de ce-ți mai zice și Lupan?

— E numele de familie. Pe la voi nu-i tot așa?

— Chiar așa nu-i, ori știu eu?!... Noi zicem: Ieremia lui nea Ion, Haralamb al lui moș Vasile...

— Ei, vezi? Altfel cum să-i deosebești între ei?

Contextul operei

În *Toate pânzele sus!* se relatează aventurile echipajului de pe goeleta *Speranța* în drumul spre Țara de Foc. Planul călătoriei fusese conceput de căpitanul navei, Anton Lupan, împreună cu Pierre Vaillant, colegul său de studii în Franța. Cei doi munciseră la construirea „drumului de fier” spre Istanbul, pentru a câștiga banii necesari pentru cumpărarea unei corăbii, apoi Pierre Vaillant a plecat la Brăila cu un transport și nu s-a mai întors, deoarece a fost luat captiv de pirați.

— Mda, când te cheamă Ieremia. Dar, când te cheamă Anton, cu cine aş putea să te asemuiesc? Cu dascălul de la noi din sat? Păi, ăla a murit de mult...

Şi zicând acestea, Ieremia se puse iarăşi pe râs. Râse şi Anton Lupan, deşi cam stânjenit, fiindcă o clipă nu-şi dădu seama dacă are de-a face cu un om glumeţ sau cu un cârcotaş. Pe urmă, ca să schimbe vorba, întrebă:

— Ia spune, Ieremie, ai vreo treabă aici în târg?

— Până una-alta nu, da' acu', dac-or înverzi copacii, gândesc să-mi cumpăr o foarfecă şi să m-apuc de tăiat frunză la câini. [...]

— Unde ai învăţat să ocheşti așa de bine? îl iscodi după un timp, uitându-se la **flinta** din mâna lui.

— La Griviţa, c-aveam gloanţe din belşug şi fesuri turceşti să le iei la ochi, câte vrei.

— Şi cum, mai înainte n-ai mânuit puşca?

— Ba de mânuit am mânuit-o până m-am spetit, când m-a luat la reghiment, numai că de tras am tras mai puţin. Da' eu, vezi dumneata, cum am dus-o la ochi, parcă m-am simţit frate cu ea...

La aceste vorbe, Anton Lupan îl privi mai iscoditor. Omul de lângă el, înalt din cale afară, să fi zis că-i deşirat dacă n-ar fi fost destul de spătos, avea un cap cam micuţ pentru trupul lui, un cap de păsăroi, cu nasul ascuţit, cu ochii apropiaţi, când vicleni, când glumeţi, cu bărbia îngustă şi cu obrazul plin de ţepi. Purta un fel de **cioareci hărtăniţi**, strânşi cu **nojiţele** opincilor până sub genunchi, dar în sus avea o haină de marinar, peticită cam peste tot, care nu se potrivea nici cu cioarecii, nici cu căciula de oaie din cap.

— Şi cu flinta asta ce faci? îl întrebă mai departe Anton Lupan, fără să fi pătruns taina ciudatei lui îmbrăcămîni.

— O țin așa, să zic şi eu că am ceva. Am fost cu ea paznic la un boier, colo, peste Brateş.

— Vreo meserie ai învăţat?

— Sunt **marangoz**, domnule, numai că, de când cu războiul, nu găsesc de lucru defel. Înainte mai veneau turcii, grecii şi mai ciocăneam câte ceva la barcazurile lor. Ori mă duceam la Tulcea şi lucram bărci pentru pescari. Acu grecii vin mai rar, că-s cam speriaţi, iar turcii, de, or fi supăraţi pe noi.

— Ceva carte ai învăţat?

— Câtă a uitat meşterul meu.

— Ştii să citeşti, să scrii, să socoteşti?

— Taman cât trebuie ca să nu zică lumea că-s prea prost.

Anton Lupan tăcu un timp, gânditor, apoi întoarse capul spre el şi-l întrebă, fără înconjur:

— Ascultă, Ieremie, ai vrea să porneşti cu mine la drum? După cât bag de seamă, rosturi prea multe nu ai aici în târg.

— Şi nici în altă parte, domnule. Încotro s-o pornim?

— Aşa, spre capătul lumii...

Ieremia micşoră pasul fără voia lui şi, dându-şi căciula pe spate, se scărpină în creştet, îndoit.

— N-o fi prea departe? zise, uitându-se cam chiorâş la vecinul său, cu teama că acesta îl lua peste picior.

Vocabular

barcaz - (s.n.) ambarcaţiune pescărească (10-100 t) cu pânze sau cu motor.

bintă - (s.f.) stâlp de 40-60 cm fixat pe chei de care se leagă parâmele navelor acostate.

caic - (s.n.) ambarcaţie uşoară, lungă şi îngustă, încovoiată la capete.

cioareci - (s.m.) pantaloni ţărăneşti strânşi pe picior.

dulgher - (s.m.) tâmplar.

flintă - (s.f.) puşcă din trecut, având o țeavă lungă, fitil, cocoş şi cremene.

hărtănit - (adj.) zdrenţuit.

kir - (în limba greacă în textul original) (s.m.) „domn; jupân”.

marangoz - (s.m.) tâmplar specializat în prelucrarea lemnăriei ambarcaţiunilor.

nojiţă - (s.f.) şiret pentru legarea opincilor.

pregeta - (vb.) a şovăi.

suman - (s.n.) haină ţărănească lungă până la genunchi şi călduroasă.

Goeleta *Speranța*, pe care a fost turnat serialul *Toate pânzele sus!*, realizat de TVR (1976-1978).

Află mai mult!

În trecut, oamenii se identificau doar cu ajutorul prenumelui, diferențierea persoanelor fiind dificilă. În satele românești se foloseau diverse expresii („Petru, fiul lui Ion”, „Gheorghe al lui nea Mărin” etc.). În Europa, nobilii au fost primii care și-au atribuit nume de familie, obicei care avea să devină popular și printre țărani. În România, prima lege care a reglementat obligativitatea emiterii actelor de identitate (și, prin urmare, și folosirea unor nume de familie) datează din 1915.

Portul Pireu (2019)

— Departe, e drept! răspuse Anton Lupan hotărât să nu umble cu amăgeli.

Or, pe Ieremia tocmai răspunsul lui îl zgândări, fiindcă părea cu totul și cu totul serios, și îl făcea să simtă furnicături peste tot, și-n inimă, și-n creier, și-n trup.

Bănuind ce se întâmplă cu el, Anton Lupan zâmbi mulțumit și-l lăsă un timp să fiarbă așa, în zeama lui, apoi îl întrebă, parcă într-o doară, ca și când ar fi vrut să schimbe vorba de la început:

— Pe mare ai fost vreodată? Ți-o fi teamă de ea?

— Teamă?... Iaca, zău că nu știu. Da' de cunoscut o cunosc. Doi ani am fost **dulgher** pe un **caic** turcesc, și-am tot umblat, pe la Stambul, pe la Salonic, ba am ajuns chiar și în Pireu.

Anton Lupan tresări, surprins, și chipul i se lumină mai mult. Omul era chiar mai cercat decât bănuise el. Se cuvenea să nu-l mai scape din mâini, altul pe măsura lui fiind greu de găsit.

[Anton Lupan și Ieremia merg în port și se îmbarcă pe corabia căpitanului Iani pentru a ajunge la Pireu. Gherasim, cârmaciul navei, îl recunoaște pe Anton Lupan, pe care l-a mai întâlnit în diversele sale călătorii din tinerețe, și își exprimă dorința de a face parte din echipajul său, dacă va porni din nou la drum. După o călătorie de două zile pe mare, corabia acostează la Sulina.]

Era spre ora patru după-prânz. Soarele de primăvară mai avea de brăzdat o bucată bunișoară de cer, până să cadă la apus, pe orizontul de stuf. Vântul se potolise, încetul cu încetul, ca, în sfârșit, să adoarmă de tot, dar, pentru cei care îi cunoșteau legile și-i simțeau tainele, era limpede că dinspre mare avea să se ridice în curând briza de sud-est, adică vântul cel mai neprielnic pentru a te îndrepta spre Stambul.

Fără să-l mai întrebe pe **kir** Iani, Anton Lupan înțelese că astăzi nu putea fi nici vorbă de o plecare la

drum. Dar faptul nu-l supăra defel, întârzierea fiind spre folosul lui. Iată avantajele călătoriei cu un **barcaz** prăpădit față de un vapor care în acest port mic nu i-ar fi îngăduit nici să răsuflă puțin.

La începutul iernii, aflându-se la Galați, voise să se ducă și la Sulina, fiindcă, deși îi scrisese de mai multe ori căpitanului din port, cerându-i lămuriri, acesta nu-i răspunsese nimic. Din nefericire, tocmai atunci începuseră să curgă sloiuri pe Dunăre și niciun vapor nu mai pleca de jos.

Acum putea, în sfârșit, să caute și aici urmele lui Pierre Vaillant. [...]

Anton Lupan porni pe țarm, spre miazăzi, gândindu-se că fiecare dintre epave își avea taina ei... Nisipurile acoperea, an de an, lemnul nejumulit de oameni putrezea dedesubt, și nimeni, niciodată, n-avea să mai poată ști ce destine se frânseseră aici. [...]

Un bătrân venea pe țarm, cu **sumanul** pe umeri, cărând greu un coș cu pește în mână.

— Bună-seara, domnule! zise, ferit, scoțându-și căciula. [...]

— Spune-mi, întrebă Anton Lupan, luptându-se să-și stăpânească bătăile inimii, nu cumva știi ce-a fost cu corabia de colea?

— Ba știu, cum nu! Și cu asta, și cu cea de mai la vale, numai să nu mă-ntrebi anul. Astea sunt nelegiuirile lui Spânu. [...]

— Dar de unde știi că aici a fost mâna lui și nu s-o fi întâmplat altfel?

Paznicul farului clipi din genele albe ca niște fulgi, ca și cum întrebarea l-ar fi surprins. Apoi, după ce aruncă o privire piezișă spre vecinul său, începu să râdă mulțumit, arătându-și dinții știrbi:

— Păi, dac-am văzut cu ochii mei? Iacă, ți-am spus să nu mă întrebi când a fost, că în ani mă-ncurc. Să fie șase, să fie șapte, știu eu?...

— Patru ani în aprilie! murmură Anton Lupan.

— Asta așa-i, era primăvară, țin minte ca azi. Se nimerise o noapte cu fulgere și tunete. [...] Aveam bordeliul mai jos de port, cam pe unde-s acum magaziile. Bătea vântul din larg, Dunărea se umflase și gemea, iar dincolo, peste stuf, se auzea marea mugind de-ai fi zis că o chinuiesc o mie de draci. Pe urmă mi s-a părut mie că se întâmplă ceva ciudat, parcă am zărit o lumină zbatându-se prin păpuriș... „Or fi iar tâlharii!” mi-am zis. „Or fi simțit ceva, blestemații, și se pregătesc de jaf!” Atunci am luat-o nițel la vale, cu vântul în piept, să te dărâme și altceva nimic. N-am apucat să ies bine în marginea stufului, când am zărit o umbră, ceva să zici că-i o dihanie zburătoare, venea repede la

țarm, către locul unde se vedea felinarul cum se zbatea ca turbat. Atunci un fulger a luminat malul și am văzut corabia cum s-a poticnit și a început să se zbată neputincioasă, cu fundul pe nisip. Un catarg s-a rupt și-a căzut, numai trosnet și pârâituri. Zburau bucățile de pânză luate de vânt, de-ai fi zis că-s niște pescăruși orbiți. Când s-a stins fulgerul, s-a stins și felinarul tâlharilor... Poate mai veniseră și alți oameni ca mine, și se uitau din stufăriș, dar cine putea să se lupte cu ai lui Spânu, că erau mulți și nu **pregetau** să înfigă cuțitul în pieptul nimănu! Îndată s-au auzit răcnete, pe urmă împușcături. Trăgeau cei de pe corabie, în cine și cum, nici ei nu puteau ști... Trei zile a ținut furtuna. Se ridicase marea, de ajungea până la stuf. A patra zi, când s-a liniștit și s-a tras în matca ei, nu mai era pe țarm urmă, nici de tâlhari, nici de călători. Numai corabia rămăsese, pe-o coastă, aruncată în nisip... S-au mai dus și oamenii noștri și-au luat ce-au mai găsit, că de, ce-aruncă marea la țarm nu-i bunul nimănu, dar multe n-au avut de luat. Jefuiseră tâlharii tot ce fusese de preț.

— Și cum, întrebă Anton Lupan, spumegând, nu s-a găsit nimeni să-i pedepsească pe acești tâlhari blestemați?

— Cine să-i pedepsească, domnule? Și cum să-i dovedești? Țăsta, Spânu, avea corabia lui, o ținea în port, ca marinarul cinstit, făcea din când în când drumuri la Stambul, la Salonic, și aducea marfă, încât nu-l puteai bănu... Și pe urmă nici n-a stat mult aici. Cum s-a auzit de război, a ridicat pânzele și s-a dus. Zice lumea că ar fi ajuns pe la turci, pe la greci și face prăpăd prin mările lor, dar nu știu de-o fi adevărat. [...]

DESCOPERĂ!

1. Completează, în caiet, tabelul de mai jos, apoi discută-l cu profesorul și cu ceilalți colegi:

Întrebare	Răspuns	Argumentare
Ți-a plăcut fragmentul citit din romanul <i>Toate pânzele sus</i> ?		
Ți-ar plăcea să lucrezi pe un vapor?		
Dacă ai fi comandantul unui vapor, ți-ar fi teamă de pirați?		
În timpul unei călătorii pe mare ai nevoie de busolă și/sau de hartă?		
Te identifici cu vreunul dintre personajele textului citit?		

2. Scrie cel puțin un sinonim pentru sensul din text al fiecăruia dintre cuvintele: *arțăgos*, *stânjenit*, *cârcotaș*, *iscodi*, *barcazurile*, *speriați*, *zgândări*.

3. Explică sensul fiecăreia dintre următoarele expresii: *a intra cu oiștea în gard*, *a tăia frunză la câini*.

4. Indică semnificațiile corecte ale următoarelor secvențe din text, alegând o variantă de răspuns:

- „îl făcea să simtă furnicături peste tot, și-n inimă, și-n creier, și-n trup”;
 - a) să se emoționeze;
 - b) să se enerveze;
- „(și-l lăsă un timp) să fiarbă așa, în zeama lui”;
 - a) să se bucure;
 - b) să se frământa.

Portul din Istanbul (2019)

Domnule, să mă ierți că te-ntreb, da' mi se pare că vorbele mele te-au întristat. Ce ai dumneata cu corabia asta care putrezește pe mal de atâția ani?

— A fost corabia mea, moșule! răspuse Lupan.

Paznicul făcu ochii mari:

— A dumitale?...

— A mea și-a unui prieten de care am fost foarte legat. Dar el pesemne a pierit atunci, când ai spus dumneata. [...]

Cădea amurgul, și apa Dunării lua culoarea stânjenilor când ajunse în port Anton Lupan. [...]

— Aici erai?

Jeremia se ridică, deșirat, de pe o **bintă** de lemn, sprijinindu-se în flintă ca într-un toiag. [...]

Jeremia rămase pe chei, cu o mână la gură, cu alta sprijinindu-se în toiagul lui ferecat. „E o taină la mijloc. Îl frământă ceva!” își zise, clătinând din cap.

Însă nu trebuia să fii un înțelept să gândești astfel. Doar e firesc ca și oamenii să aibă taine în sufletul lor, nu numai corăbiile aruncate de valuri pe mal!